

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an: 2 Dolars

Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESSE

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865

xxvième ANNÉE

1 Décembre 1930

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No: 310

ABONEMAN:

Seneliği [24Nusha] Türkiye için 2 1/2, Âlâ kâğıdı-lısı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève.

Yirmi altıncı sene
1 Kânunievvel 1930

silâh omuza! kumandası ta'kip etti. Bir kaç mümasil talim hareketile de amir, mecnun asker üzerindeki hakimiyetini tekrar te'sis edebildi.

Buhran ber taraf edilmişti »

* *

M. Güşatave Le Bon u tekrar kendi kitaplarına a'it vadilere sevke çalıştım. Bu eserlerden başlıcalarının hemen bütün lisanlara tercüme edildiği malûmdur. «Geçen gün eserlerimden birinin bir tercümesini göndermişler. Bunun ne lisanı olduğunu bulamadım. Nihayet (Fince) olduğunu keşf edebildim. Ne yapayım Fince bilmemek ayıp değil ya!» Bir müddet evvel de bir hindli müsafir gelmişti. (Dünya müvazenesinin bozulması) ünvanlı eserimi hindceye çevirmiş, tercümeden de, 25 bin frank kazanmış hatta kitabı satın alamayanlara, bir (Rupia) mukabilinde kiralamak da bile imiş... dedi

Bundan sonra doktor Gustave Le Bon bana resimlerini bilzat yaptığı iki eserini gösterdi bunlardan biri evvelce 30 franga satılan ve bu gün 1500 franga elde edilemeyen (Arab Medeniyeti), diğeri de eski kitapçılarda, ancak (2800) franga bulunabilen (Hind abideleri) idi. Birinci kitap, ustadı arablar arasında bir peygamber şöhretine is'ad etmiştir. (El Ezher) de bir kitabı mukaddes gibi tedris o'unurmuş .

«Esasen harp sonu felesfesine tahsis ettiğim son eserlerim bana dünyanın her tarafından samimî ellerin uzatılmasına sebep oldu. Bu eserlerde harbi müte'akip dünyaya musallat olan sıkıntıları izaha, tedavi yollarını tavziha çalıştım , istikbal haklı olduğumu gösterecek mi ?.

Bu söz üstüne 82 yaşındaki muhataba baktım. Onda lâ yankati' çalışan bir mefkûrenin bütün kudreti nünayandı.

O keşfiyatı, ve içtimaiyyat vadisinde ki nazeriyyelerile aşırına tekaddüm ediyordu.

Mülâkatın sonuna doğru üstad bana:

«—Şimdi«Felsefei Tarih»e a'it bir eserin tashihlerini yapmakla meşğulum» dedi. (Nietzscheenne) muharriri Lesueur'un kızı Madame G. Charlot bu işde yardımcıdır. İşte Paris e geldim mi, bu koltuktuktan asla bir yere kımlıdanmam.

Hava iyi olursa ara sıra Morens'deki köşküme gidüp biraz saf hava alırım. Burada külliyatım ya'ni *Bibliothèque de philosophie scientifique* kitabları arasında neşr edilmesi teklif edilen kitapların müsveddelerini okurlar... Ben düşünür, yazdırır... veya yazarım; her ne suretle olursa olsun boş durmam.»

Uzun beyaz sakalı ile bir peygamberi andıran bu ihtiyarın sesi daima vazih, kehaletin bütün kudretini taşıyan bir insanın ki kadar canlı idi.

İlim ve çalışma insanı muhafaza eder!

Bitdi

MEVLÂNA MÜTEFEKKİR VE ŞAİR [*]

Maba'id

Binaenaleyh diyebilirim, ki o müdafai size yazdıran ve o şi'ri söyleteten mutlaka ruhi mevlâna idi; onlar o nevi tutiyani Hindustan ma'nadırlarki muvafık buldukları ayına ardından şekerrizi marif olurlar...»

Mevlâna nın tahsili ve sureti tederrusü hakkında malûmat yokdur; fakat *Mevlâna* nın eyf Rumca bildiği ve kütübü Yunaniyeden bol bol istifade ettiği şübhesizdir ve kendisine *Rumi* lakabının verilmesi sedebi bu milletin lisanındaki tam ve mükemmel ilmidir.

[*] Türk ocağında verilmiş konferans: başı 309uncu nusha'da .

Onun yüksek felsefiyat ve ilmiyyatından bu gün bahsedecek değilim, o işi daha geniş ve dah mütahammil bir zaman ve mekânın vurud ve husulüne ta'lik etmeye mecburum: 750 sene evvl (Konya) da gurub eden bu zekâ güneşinin maverayı mezardan gelen eş'asına tahammül edecek gözler hâlen bile azdır.

Bu asrın, şüphesiz en büyük filesoflarından olan ve «Cina'ıyyat, Criminologie» namile adeta yepyeni bir ilmin vaz'ı ad edilen (*Lombroso*) nun vaz' ve ihya ettiği nazariyat ve ahkâm, Hazreti üstadın

« الشق من شق في بطن ام
من سمات الجسم يعرف حالهم »

beytinde icmal olunmuştur.

« نأيد أن الاله برخاصان بديد
باقيان في ليس من خلق جديد »

beytinde ise *Lavoister* niu « Rien ne se perd, rien ne se crée » principini asırlarca evvel te'yid ve terennüm etmiştir.

Şimdi Hazreti Mevlânânın güzelliğe ve namütenahiliğe müştak ve bu iştiyak ile mest ve pür istigrak olan ruhi şa'iriyetine nazarımızı çevirelim; mütefekkir ve şa'ir Mevlânânın asl ve asil tercemei hâl ü kalî bunlardır. Ben bunlara *Dilmesti'i Mevlâna* dedim bunlar bir mesti'i ruhanî ve fikrî nağmeleridir. Söyleyen yahud söyleten Mevlâna Celâleddini Rumîdir. Dinleyelim :

Dilmesti'i Mevlâna

Semâ kâsesinde, ey allah, Güneşin altun şarbını içiyorsun; giceleri Zümrüden bir kâse içinde Kamerin zıyalarını içiyorsun; ben, muhayyilemin müşa'sa' bir eseri san'atî olan traşide bir Elmas

[*] «Canî adam, anasının rahminde canî olarak vücud bulur ve canilerin simalarında, hallerini mu'arrif ve **Stygmate** denilen a'razî cismaniye ve sabiteleri vardır.» Bir Hadîş şerif dahi «Sa'id adam daha ana rahminde iken sa'id dir.» me'alindendir.

Ab. Dj.

kâse içinde senin şarabı fikretini içiyorum, Allah, Allah! senin ruhunu içiyorum.

Güneşin kalbi çarpıyor, iştiyaklarla yanarak çarpıyor, deniz, geniş deniz, iştiyaklarla kabarak bir yürek gibi helecanda.

İштиyaklarla dopdolu olan yüreğim, carpıyor, tazallum ediyor ve ağlıyor.

Güneş senin ruhundur, şu'a'ları senin ruhunun ateşleridir, ey mehabbet, ezeli mehabbet !

Zerrin yıldızlar senin fikirlerindir, senin fikirlerinin zerrin gubarlarıdır. Ey mehabbet, ezeli mehabbet !

Yaz rüzgârı senin nefesindir, senin dudaklarının nefhasıdır. Ey mehabbet, ezeli mehabbet !

Aşk âkîn çiçekler senin tahassürlerindir, seni nazarların ve buselerindir, ey mehabbet, ezeli mehabbet !

Kadın... kadın, en ulvî çiçektir, buselerinin en hararetlisidir. Ey mehabbet, ezeli mehabbet !

Minarenin başında bir müezzin gibi, kamer, semada terennüm ediyor; aşık kâmilleri çağırıyor, ibadete davet ediyor; kamer, bağırarak herkese: Uyanınız! «mahabbet büyüktür; seviniz, sevininiz! Cümleiniz yanınız!» diyor.

Gece ma'sukamdır; gece, bana, bür hasret arzı vücud eder. Umman, gecenin solğun kalbinin in'ikâs ettiği aynadır.

Ruhlar ikişer ikişer devr ederler, ruhlar baş dönmesine tutulmuşlardır, ruhlar muhabbet girdibadına düşerler.

Avalim, muhabbet girdsbadı içinde yuvarlanarak götürülür.

Dalgalar, meftün ve müsahhar, muhabbetle gümbürdeyerek kamere doğru yükselirler.

Bitmedi